

Nefndasvið Alþingis
Allsherjar- og menntamálanefnd

Reykjavík 10. nóvember 2022

Meðfylgjandi er umsögn Barnaheilla - Save the Children á Íslandi um frumvarp til laga um breytingu á lögum um útlendinga, nr. 80/2016 (alþjóðleg vernd). Þingskjal 400 - 382. mál. 153. löggjafarþing 2022-2023.

Virðingarfyllst,
f.h. Barnaheilla - Save the Children á Íslandi

Ellen Calmon,
framkvæmdastýra

Umsögn Barnaheilla - Save the Children á Íslandi um frumvarp til breytinga á lögum um útlendinga, nr. 80/2016 (alþjóðleg vernd).

Barnaheill þakka fyrir boðið um að senda inn umsögn við ofangreint mál.

Barnaheill hafa áður sent umsagnir um málið á fyrri stigum þess, í samráðsgátt og til Alþingis. Frumvarpið hefur tekið nokkrum breytingum til hagsbóta fyrir börn og er það vel.

Samtökin fagna því að lagt er til í frumvarpinu að sett verði reglugerðarheimild um mat á hagsmunum barna og að ætlunin sé að gert sé ráð fyrir að undirbúningur reglugerðar um barnvænt hagsmunamat á umsóknum um alþjóðlega vernd verði samstarfsverkefni dómsmálaráðuneytis og mennta- og barnamálaráðuneytis. Í fyrri umsögnum Barnaheilla hefur ákall eftir skýrari framkvæmd á mati á áhrifum ákvarðana útlendingayfirvalda á börn verið snar þáttur og því er ánægjulegt að sjá þá þróun sem hér má merkja.

Barnaheill taka hins vegar undir umsagnir Mannréttindaskrifstofu Íslands og Rauða krossins og vilja nefna sérstaklega að kallað hefur verið ítrekað eftir samráði um breytingar á útlendingalögum en því kalli hefur ekki verið svarað og er það miður að mati samtakanna.

Barnaheill leggja sem áður áherslu á mikilvægi þess að allar ráðstafanir eða ákvarðanir yfirvalda er varða börn séu byggðar á því sem börnum er fyrir bestu, sbr. 3. grein Barnasáttmálans, sbr. lög nr. 19/2013. Af því leiðir að allar takmarkanir á réttindum barna sem festa á í lög þarf að rökstyðja og byggja á raunverulegu mati á áhrifum þeirra ákvarðana á líf barna sem hingað leita eftir alþjóðlegri vernd.

Ákvarðanir sem teknar eru um takmarkanir réttinda skulu einnig vera byggðar á því sem börnum er fyrir bestu, ef þær eru yfirleitt mögulegar með því skilyrði, í því vel stæða ríki sem Ísland er. Í þeim frumvarpsdrögum sem nú liggja fyrir eru börn og foreldrar þeirra undanskilin frá réttindamissi þeim um þjónustu sem fullorðnum er gert að þola þegar synjun um vernd liggur fyrir, er það vel og með því hefur verið bætt úr alvarlegum ágöllum fyrri frumvarpa og það ber að þakka.

Athugasemdir um tilteknar greinar frumvarpsins:

Alltaf skal vinna mál er varða börn hratt og vel 8. grein

1) Í greinargerð með frumvarpinu segir um a-lið 8. greinar, sem á að breyta A-lið 1. mgr. 36. gr. laganna að henni eigi að breyta í tvo stafliði. Svo virðist sem ekki komi fram hvernig síðari stafliður eigi að hljóma. Það kunna að vera mistök.

2) Óljóst er að mati Barnaheilla hvort tímafrestir varðandi það hvort taka eigi mál til efnismeðferðar að loknum biðtíma ef niðurstaða á stjórnáskilgættum liggur ekki fyrir innan 12 mánaða eigi við um börn þar sem nú er kveðið á um það í reglugerð um útlendinga að ef ákvörðun liggur ekki fyrir innan 10 mánaða frá því að umsókn var gerð skuli taka mál barns til efnismeðferðar. Mikilvægt er að það verði skýrt í greinargerð með frumvarpinu hvort með 8. grein frumvarpsins sé ætlunin að þrengja rétt barna til efnismeðferðar ef dráttur verður á afgreiðslu umsóknar af hálfu útlendingayfirvalda.

Hvað varðar þá breytingu á tímafresti að miða við að efnismeðferð skuli veitt ef lokaniðurstaða á stjórnáskilgættum liggur ekki fyrir innan 12 mánaða vilja Barnaheill taka undir sjónarmið og umfjöllun Rauða krossins um ákvæðið og tillögu þeirra um að halda 2. málsl. 2. mgr. 36. gr. gildandi laga óbreyttum en breyta 2. mgr. 74. gr. laganna til samræmis við hann, þannig að miðað verði við heildardvalartíma sem barn er hér á landi og ef hann dregst fram yfir 10 mánuði frá því umsókn var lögð fram skuli mál þess verða tekið til efnismeðferðar.

3) Mikilvægt er að mati Barnaheilla að það sé skýrt að tafir á meðferð máls sem rekja megi til aðstandenda barns skuli aldrei túlka barni í óhag við málsmeðferð umsóknar þess, það skyldi aldrei koma niðri á barni ef aðstandandi þess er valdur að töfum því barn getur ekki og á ekki að bera ábyrgð á þriðja aðila.

4) Það er ennfremur mikilvægt að mati Barnaheilla að áréttu að öll mál sem varða börn skal alltaf meta með hagsmuni barns að leiðarljósi og taka ákvörðun á grundvelli þess sem talið er barni fyrir bestu að loknu mati. Tímafrestir mega ekki leiða til þess að mat á hagsmunum barns verði illa unnið.

Ekki rýra rétt barna til fjölskyldusameiningar 13. grein

Í þessari grein frumvarpsins eru settar takmarkanir á það hver eiga rétt á fjölskyldusameiningu eftir að alþjóðleg vernd hefur verið veitt. Um þessa grein vilja Barnaheill draga fram mikilvæg réttindi barna til að fjölskyldusameiningar skv. Barnasáttmálanum, sbr. 9. og 10. greinar hans. Afar mikilvægt er að rýra ekki rétt barna til að sameinast foreldrum sínum og skulu ríki, skv. 10. grein Barnasáttmálans, með jákvæðu hugarfari afgreiða beiðni barns eða foreldris þess um að koma til eða fara frá aðildarríki vegna endurfunda fjölskyldu. Mikilvægt er því að breytingartillögur frumvarpsins skerði ekki réttindi barna til fjölskyldusameiningar. Um þetta taka Barnaheill einnig undir sjónarmið Rauða krossins og Mannréttindaskrifstofu Íslands um rétt til friðhelgi einkalífs sem varinn er af 71. grein stjórnarskrár og 8. grein Mannréttindasáttmála Evrópu.

Ísland ber sameiginlega ábyrgð á flóttamannavanda heimsins

Barnaheill hvetja íslensk stjórnvöld til að taka aukinn þátt í flóttamannavanda heimsins með því að rýmka frekar möguleika flóttafólks, sér í lagi barnafjölskyldna, til að öðlast hér alþjóðlega vernd og axla þannig ábyrgð sína á sameiginlegu verkefni alls heimsins, flóttamannavandanum, sem m.a. má rekja til loftslagsvandans sem vestræn ríki eiga stóran þátt í að hafa valdið. Til þess þarf að leggja fram aukið fjármagn og fjölga starfsfólki Útlendingastofnunar og gera betur fyrir hvern og einn einstakling í stað þess að draga úr einstaklingsréttindum flóttafólks.

Barnaheill vinna að bættum mannréttindum barna og hafa Barnasáttmálann að leiðarljósi í öllu sínu starfi. Samtökin leggja áherslu á bann við mismunun og að jafna tækifæri allra barna til að njóta bestu mögulegu lífsskilyrða.